

6^e j.a.v.

NOTULEN van de Algemene Vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, gehouden op Vrijdag, 27 en Zaterdag, 28 Maart 1953 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

De Voorzitter, Prof. Mr. P. J. Oud, opent de vergadering met een openingsrede, welke als bijlage I bij de notulen is gevoegd.

De vergadering brengt de voorzitter staande een ovatie, toen hij zijn rede had beëindigd.

Vervolgens stelt de voorzitter voor het volgende telegram aan H. M. de Koningin te zenden:

"Hare Majesteit de Koningin, Soestdijk.
De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Utrecht in jaarlijkse algemene vergadering bijeen brengt Uwe Majesteit hulde en dank voor hetgeen Zij doet ter leniging van de nood ontstaan door de ramp van 1 Februari en betuigt haar onwankelbare trouw en aanhankelijkheid aan U en Uw Huis.

Oud - Voorzitter
Rutgers - Secretaris".

De vergadering betuigt hiermede door luid applaus haar instemming.

Hierna spreekt de voorzitter een bijzonder woord van welkom tot de Belgische afgevaardigden. Dit zijn voor het Liberaal Vlaams Verbond: de heren F. Grootjans en H. Vanderpoorten en voor de Belgische Liberale Partij: de heer L. van Maele.

Ik heb het grote voorrecht - zegt de voorzitter - wederom onze Belgische gasten welkom te mogen heten. Het is langzamerhand een traditie geworden, omdat het ieder jaar terug komt. De beide buurvölkeren zijn door banden van vriendschap en geestverwantschap verbonden en het Nederlandse liberale hart klopt even warm als het Belgische voor de liberale beginselen.

De heer H. Vanderpoorten bedankt namens de Belgische gasten de voorzitter voor zijn vriendelijke woorden. Het verheugt spreker als afgevaardigde van het Liberaal Vlaams Verbond aanwezig te mogen zijn op de Algemene Vergadering van de V. V. D. De ontstane traditie, dat de vertegenwoordigers van de liberale partijen van de beide landen elkaars vergaderingen bezoeken, stemt spreker tevreden en gelukkig.

Spreker deelt mede, dat de heer Libaert sinds enkele weken het voorzitterschap van de Belgische Liberale Partij aanvaard heeft, doch tot zijn spijt hier niet aanwezig kon zijn. Een beginsel met vaste normen op vaste basis is ook in België een absolute noodzaak. De bedoeling van katholieken en socialisten in België is een twee partijenstelsel tot stand te brengen en het middenblok uit te schakelen.

Na de schitterende uiteenzetting van de voorzitter vindt spreker het een onmogelijke taak nog iets origineels er aan toe te voegen. Spreker wil speciaal onderlijnen wat de voorzitter heeft verkondigd n.l., dat wij als liberalen geboren zijn en dat het een karaktertrek is geworden van onszelf. Velen nemen de vrijheid wel in de mond, doch laten na haar te handhaven. Er wordt de laatste jaren in vele landen veel over vrijheid gesproken, maar niet in overeenstemming met het liberale beginsel gehandeld. De tweede reden, waarom spreker zo verheugd is hier te zijn, is, dat op deze manier wordt bijgedragen tot het uitwisselen van gedachten tussen mensen van verschillende staten, want het is niet voldoende, dat men een Raad van Europa in Straatsburg heeft, dat men spreekt van het Schumann-plan en van een Europese Defensie Gemeenschap. Men moet zich steeds bewust zijn van de schoonheid van die gedachten en van de noodzakelijkheid ze tot werkelijkheid te maken. (Luid applaus).

Aan de orde is punt 3 van de Agenda: Verslag van de Commissie voor de Notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 25 en 26 April 1952 te Utrecht.

Mejuffrouw M. Hardeman ('s-Gravenhage) brengt namens de Notulencommissie dit verslag uit:

"De Notulencommissie, die vorig jaar benoemd is, heeft zich van haar taak gekweten en de notulen "accord bevonden".

De voorzitter stelt voor deze onder dankzegging goed te keuren, waartoe de vergadering besluit.

Aan de orde is punt 4 van de Agenda: Benoeming van de Notulencommissie voor de vergadering van 27 en 28 Maart 1953.

De voorzitter stelt voor in de Notulencommissie te benoemen:

W. Breedveld	-	Lekkerkerk
Mr. J. B. Sellink	-	Arnhem
Mevrouw Mr. E. Veder-Smit	-	Huis ter Heide.

De vergadering kan zich met dit voorstel verenigen.

Aan de orde is punt 5 van de Agenda: Jaarverslag van de Secretaris.

Dit jaarverslag is aan de Afdelingen toegezonden (Bijlage II).

De heer M. D. Scheer (Heemstede) wil in de eerste plaats een woord van hulde voor het uitvoerige jaarverslag brengen. Toch is hij niet geheel voldaan. Het geeft uitvoerig weer, wat er in beide Kamers is gepasseerd, maar hij neemt aan, dat er zoveel belangstelling daarvoor bestaat, dat de verschillende dagbladen worden geraadpleegd en dus uitvoerige vermelding in het jaarverslag overbodig is. Er is echter iets anders, dat hij gemist heeft, n.l. wat het Hoofdbestuur in zijn vergaderingen besproken heeft. Dit is een jaarverslag voor intern gebruik, dat alleen aan de afdelingen wordt gezonden en dus bestaat geen bezwaar tegen deze vermelding.

Wat zich daar heeft afgespeeld in het afgelopen jaar, zouden wij volgende jaren gaarne zien opgenomen.

Wat het verslag zelf betreft het volgende. Op pagina 6 wordt vermeld, dat het Hoofdbestuur in het afgelopen jaar van onze grote wapenschouw, in het jaar van de Tweede Kamerverkiezingen driemaal bijeen is geweest en het Dagelijks Bestuur viermaal. De afdeling Heemstede is content, dat blijkbaar in zeven vergaderingen veel is verricht, maar een paar vergaderingen meer zou wenselijk zijn, zodat van het Hoofdbestuur meer stimulerende werking zou zijn uitgegaan dan nu geschied is. Dit stimulerende werk wordt verlangd; de afdelingen zijn erop gebrand iets te horen. Vroeger kwamen de Mededelingen maandelijks uit, nu lang zo vaak niet. De afdelingen willen meer Mededelingen van de zijde van het Hoofdbestuur en op geregelde tijden. In het verslag wordt gesproken van 65 afdelingen, met 10 verminderd, die hun ledental niet hebben opgegeven. Die 65 afdelingen hebben dus ook geen contributie afgedragen. Men zou graag antwoord hebben op de vraag, of de afdelingen, die hun contributie in het afgelopen jaar niet hebben afgedragen, wel stemrecht hebben in deze vergadering.

De heer G.H.C. de Laive (Landsmeer) merkt op, dat uit het jaarverslag blijkt, dat tegenover de oprichting van 23 afdelingen er een aantal van 33 werd opgeheven of taal noch teken van hen werd ontvangen, terwijl de contributie-afdracht achterwege bleef. Afgezien van het feit, dat sommige afdelingen in strijd met de reglementen van de V.V.D. handelden door niet de vereiste administratieve voorschriften in acht te nemen, stelden zij zich aan vervolging bloot door niet aan de verplichting tot afdracht van de helft der contributies en overmaking aan het Hoofdbestuur te voldoen. Blijkens het jaarverslag scheen dit geen beletsel voor het Hoofdbestuur deze afdelingen als opgeheven te beschouwen en de afdelingsbesturen te déchargeren, zonder zich op de hoogte te stellen van de mogelijkheid eventueel afdelingsbesturen te schorsen. Er wordt in het jaarverslag melding gemaakt van de oprichting van 5 correspondentschappen daar, waar afdelingen werden opgeheven, doch wellicht had er door tijdig ingrijpen van het Hoofdbestuur en door het reorganiseren van het bestuur een afdeling gespaard kunnen blijven. Het is teleurstellend voor mensen, die al hun vrije tijd voor de goede zaak geven, als elders weer afdelingen prijs gegeven worden. Spreker stelt voor een commissie uit de leden van het Hoofdbestuur samen te stellen, wier taak zal bestaan uit:

- a. Onmiddellijk contact op te nemen met het laatst in functie zijnde afdelingsbestuur of met leden van de opgeheven afdelingen, de afdelingsbesturen van omliggende afdelingen alsmede de desbetreffende centrales, waaruit dan een tijdelijk Bestuur wordt gevormd ingevolge artikel 36 laatste lid van het Algemeen Reglement

- b. In overleg met dit tijdelijke bestuur en, zo nog niet tijdig tot samenstelling hiervan kan worden overgegaan, in samenwerking met Liberalen ter plaatse, het vóór 14 April a.s. samenstellen van een V.V.D.-candidatenlijst voor de a.s. Gemeenteraadsverkiezingen ingevolge haar bevoegdheid, omschreven in artikel 9 van het Reglement op de candidaatstelling voor leden van de Gemeenteraad, alsmede de indiening van deze lijst;
- c. Het regelen van de propaganda ter plaatse, totdat weer van een regelmatig bestuur sprake kan zijn;
- d. Het instellen van een onderzoek naar de oorzaken van de opheffing der Afdeling, alsmede de vaststelling van het Afdelingsaldo ter overmaking naar het Hoofdbestuur.

De Commissie moet ervan uitgaan, dat achteruitgang in het ledental niet mag geschieden en contact met plaatselijke oud-leden en/of oud Liberalen tot een oplossing moet voeren

De Secretaris beantwoordt de sprekers, voorzover deze opmerkingen maakten over het jaarverslag. Het beleid van het Hoofdbestuur zal door de voorzitter nader toegelicht worden. Hij merkt op, dat het feit, dat door afdelingen geen ledental wordt opgegeven, nog niet wil zeggen, dat er geen contributie-afdracht plaatsvindt. Een afdeling kan een nonchalante secretaris en een nauwkeurige penningmeester hebben. Dat de Mededelingen niet meer maandelijks uitkomen, vindt zijn oorzaak in het feit, dat er niet iedere maand iets belangrijks valt mede te delen, zodat dit een papier- en tijdverspilling zou betekenen. Vermelding in het jaarverslag, dat sommige afdelingen niets van zich laten horen, werkt stimulerend, want ook thans zijn door het vermelden van dit feit alleen reeds 3 afdelingen wederom tot nieuw leven gewekt.

De voorzitter zegt de secretaris dank voor het opmaken van het jaarverslag.

Aan de orde is punt 6 van de Agenda: Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van de Penningmeester.

De penningmeester, de heer S.J. van den Bergh, brengt dit verslag uit (Bijlage III).

De heer M.D. Scheer (Heemstede) heeft nog geen antwoord ontvangen op zijn vraag, of de afdelingen, die geen contributie afgedragen hebben, toch stemrecht hebben.

De secretaris deelt mede, dat het reglement geen ontnemen van stemrecht in dit geval kent. De afdeling Den Haag heeft voorgesteld een dergelijke bepaling in de toekomst in het reglement op te nemen.

Indien naar aanleiding van de voorstellen van Arnhem wegens het advies van de Partijraad een reglementsherzieningscommissie wordt ingesteld, kan deze de wenselijkheid van een dergelijke bepaling onderzoeken.

Vervolgens is aan de orde punt 7 van de Agenda:
Verslag van de Commissie van Voorlichting over de Rekening
en Verantwoording van de Penningmeester over het jaar 1952.

Aangezien de heer H.J. Ankersmit (Deventer), voorzitter
dezer Commissie op het laatste moment om particuliere redenen
verhinderd was deze vergadering bij te wonen, leest de
Secretaris het verslag voor. (Bijlage IV).

Overeenkomstig het voorstel van de Commissie van
Voorlichting verleent de vergadering aan de Penningmeester
der Partij en aan het bestuur van de Stichting "Vrijheid en
Democratie" décharge voor het door hen gevoerde beheer.

De Voorzitter dankt de Penningmeester nog eens in het
bijzonder voor het gevoerde financiële beleid, waaraan
vooral in een verkiezingsjaar als 1952 was hoge eisen
worden gesteld, aan welke door de Penningmeester schitterend
is voldaan (applaus).

Aan de orde is punt 8 van de Agenda: Bespreking van
het beleid van het Hoofdbestuur.

De heer J.K. Fredrikze (Arnhem) spreekt zijn onver-
deelde waardering uit voor het besluit van het Hoofdbestuur
om het in Juni 1952 opgestelde communiqué ter publicatie
aan de pers te geven, waaruit blijkt, dat het zijn lank-
moedige houding ten opzichte van het Rooms-Rode blok heeft
laten varen, zeer tot spreker's genoegen. Hoewel deze daad
veel stof heeft doen opwaaien (zelfs in eigen kamp),
kan men er slechts baat bij hebben, het kind bij de naam
te noemen. Wat precies de gevolgen zouden zijn, kon het
Hoofdbestuur ook niet overzien. Dat mede het openlijk uit-
spreken van zijn mening omtrent de situatie na de verkie-
zingen ertoe heeft bijgedragen, dat onze Kamerfracties
thans als oppositie krachtig haar opbouwend kritisch
geluid over het beleid van deze Regering kunnen laten
horen, is iets, waarmee spreker het Hoofdbestuur gaarne
wil complimenteren.

Verder komt het spreker niet juist voor, dat het Dage-
lijksbestuur slechts viermaal vergaderd heeft in het
afgelopen jaar. Natuurlijk zijn er wel meer beslissingen
genomen, maar deze zijn kennelijk door Voorzitter,
Onder-voorzitter, Secretaris, Penningmeester of andere
Dagelijks Bestuursleden genomen, wellicht na telefonisch
overleg. Deze gang van zaken lijkt spreker niet juist.
Aan het nemen van beslissingen behoort een uitwisseling van
gedachten vooraf te gaan. Op deze manier wordt de betekenis
van een Dagelijks Bestuur illusoir.

Tenslotte zou spreker graag zien, dat het Hoofdbestuur,
eventueel in overleg met de Vereniging van Staten- en Raads-
leden, tijdig een begin maakt met het samenstellen van een
constructief Provinciaal Program, zodat alle punten rijpe-
lijk in afdelingen en centrales bestudeerd kunnen worden.

Aan de orde is thans punt 9 van de Agenda: Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de Rekening en Verantwoording van de Penningmeester over het jaar 1953.

Voorgesteld wordt in deze commissie te benoemen als leden:

Ir.F.W.C.Blom - Voorschoten,
H.P.Gelderman - Oldenzaal,
Ir.J.C.Kaars Sijpestein - Krommenie,

en als plaatsvervangende leden:

A.J.Blijdenstein - Enschede,
Mr.A.J.Guépin - Eindhoven,
Ir.J.P.Hulsman - Amsterdam.

De vergadering kan zich met dit voorstel verenigen.

Aan de orde zijn punt 10 van de Agenda: Voorstel van de afdeling Arnhem om artikel 45, lid b van het Algemeen Reglement van de V.V.D. als volgt te wijzigen:

- b. door de vergaderingen der Centrales aan te wijzen vertegenwoordigers der Centrales, ten getale van drie per Centrale, waaronder de secretaris, tenzij deze zich niet candidaat wenst te stellen;

en punt 11 van de Agenda: Voorstel van de afdeling Arnhem om aan artikel 11 van het Reglement op de Candidaatstelling voor Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal een lid toe te voegen, luidende:

In de Verkiezingsraad kunnen geen zitting hebben echtgenoten en huisgenoten van kandidaten, welke zich bereid verklaard hebben een candidatuur in overweging te nemen.

De Voorzitter deelt mede, dat is binnengekomen een brief van de afdeling Arnhem, waarin deze mededeelt naar aanleiding van het advies van de Partijraad de sub 10 en 11 vermelde voorstellen tot reglementswijziging terug tenemen, indien de in het advies bedoelde commissie wordt ingesteld. De Voorzitter stelt aan de vergadering voor een commissie tot herziening der reglementen in het leven te roepen, waarmede de vergadering accoord gaat. De samenstelling der commissie wordt aan het Hoofdbestuur overgelaten.

Aan de orde is punt 12 van de Agenda: Rondvraag.

Aangezien niemand zich heeft aangemeld, wordt overgegaan tot het volgend punt van de agenda.

Aan de orde is punt 13 van de Agenda: Vaststelling van het Gemeenteprogram. (Bijlage V).

./.

Algemene Opmerkingen.

De heer W.J.Leyds (Almelo) zou gaarne zien, dat er gestemd wordt over de vraag, of het Gemeenteprogram in de aanvoegende wijs zal worden gesteld.

De voorzitter ziet hier een bezwaar in, aangezien dan het gehele program gewijzigd moet worden, maar zal laten stemmen.

Aangezien het verzoek niet ondersteund wordt, blijft het Gemeenteprogram in de aanvoegende wijs.

De heer H.J.van Raalte (Hilversum) spreekt zijn verwondering uit over het ontbreken van een paragraaf inzake de uitvoering van de Zondagswet, waarbij aan de gemeentebesturen een niet onbelangrijke invloed is toegekend.

De voorzitter antwoordt de heer van Raalte, dat er dien-aangaande nog een voorstel door de commissie zal worden ingediend.

Daar niemand verder algemene beschouwingen wenst te houden over het Gemeenteprogram, wordt overgegaan tot de puntsgewijze behandeling aan de hand van de ingediende amendementen. (Bijlagen VI en VII).

Art. 1 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 2b.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel te handhaven.

Art. 3e.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel te handhaven.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad n.a.v. een voorstel van de Afdeling Arnhem om de titel van de Paragraaf "Organisatie van het Gemeentebestuur" te wijzigen in "Taak en Organisatie van het Gemeentebestuur".

Art. 4.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad n.a.v. een voorstel van de afdeling Rotterdam om achter art.4 een nieuw artikel in te voegen, luidende:
"De gemeentelijke diensten zullen zo doelmatig mogelijk worden ingericht; zij dienen zich te hoeden voor verstarring".

Art. 5.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad n.a.v. een voorstel van de afdeling Apeldoorn om aan art.5 toe te voegen lid 2 van art.4 van het thans geldende gemeenteprogram, luidende:

"In daarvoor in aanmerking komende gemeenten worden voor die delen der gemeente, welke buiten de kern (kom) der gemeente gelegen zijn of waarin van de overige delen afwijkende belangen zijn te behartigen, commissiën van advies (wijkraden) ingesteld, waarin uitsluitend zitting hebben inwoners uit de betrokken delen".

Artt. 6 t/m 7 worden ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 8.

De Partijraad adviseert, na kennisneming van een te laat ingediend amendement van de afdeling Leiden, aan artikel 8 toe te voegen de zin:

"Dit college behoort daarvoor tegenover de Raad verantwoordingsplichtig te zijn".

De heer Mr. J. Drijber (Leiden) deelt mede, dat de gedachte, die de afdeling Leiden geuit heeft, door de Partijraad is overgenomen. De Gemeenteraad worde niet alleen ingeschakeld waar de gemeente autonoom is, want als B. en W. de bevoegdheid hebben om alles te bedisselen, wordt de Raad gedegradeerd. Wie kan beter beoordelen dan de Raad of een bepaalde maatregel werkelijk aan de gemeentelijke omstandigheden is aangepast? De Partijraad heeft dit overgenomen en in Leiden is men het daar wel mee eens, maar toch gelooft men dat de formulering van de Partijraad te ver gaat. Men kan dit juridisch niet volhouden. Er zijn vele liberalen, die daar anders over denken, o.a. wat betreft het politiebeleid. De afdeling Leiden geeft de voorkeur aan handhaving van het ingediende amendement.

De heer D. W. Dettmeijer ('s-Gravenhage), voorzitter van de Commissie, deelt mede, dat het verschil in formulering niet groot is. Het is beter de formulering te nemen, zoals de Partijraad die heeft voorgesteld. Er zijn liberalen, die hier anders over denken. Inderdaad is de formulering van de afdeling Leiden minder stringent, maar wij mogen stellen, dat wij het als wens naar voren brengen. Waar de grenzen tussen autonomie en zelfbestuur meer gingen vervloeien en de meeste taken opgedragen werden aan B. en W., is het noodzakelijk, dat een duidelijke wens naar voren wordt gebracht, n.l. dat in het openbaar verantwoording wordt afgelegd. Spreker stelt voor het advies van de Partijraad te handhaven.

De heer Mr. J. Drijber (Leiden) meent, dat er in de afdeling Leiden leden zijn, die dit te ver gaat. Hij heeft geen vrijheid van handelen, maar als de vergadering het met het voorstel van de Commissie eens is, behoeft er z.i. niet over gestemd te worden.

De vergadering gaat er mede accoord, dat het advies van de Partijraad wordt overgenomen.

Artt. 9 en 10 worden ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 11.

De afdeling Groningen trekt na het advies van de Partijraad haar amendement in.

De afdeling Breda trekt na het advies van de Partijraad haar amendement in.

Art. 12.

De heer J. J. Smit (Enschede) licht het amendement van de afdeling Enschede nog toe: In de openingsrede heeft de voorzitter gezegd, dat de nivellering, speciaal op woongebied, al te groot is geworden. Maar spreker is van mening, dat, als de particuliere bouwers niet voldoende voorzien in de woningnood, de gemeente het wel doen moet.

De heer K.H.Brandt ('s-Gravenhage), secretaris van de Commissie, deelt mede dat de Commissie tot de conclusie is gekomen, dat het aanbeveling verdient, dat het amendement van de afdeling Enschede niet zou worden overgenomen. Iedereen in de vergadering weet, dat speciaal de woningwet-woningen gebouwd worden maar de gemeenten weinig bedragen beschikbaar stellen voor middenstandswoningen. Naar de mening van de Commissie en de Partijraad is hier een grote taak weggelegd voor de particuliere bouwers. Dat is de reden om dit amendement niet over te nemen.

De heer J.J.Smit (Enschede) deelt mede, dat het op het ogenblik zo is, dat particuliere bouwers niet kunnen bouwen, omdat het financieel niet verantwoord is; daarom moet de gemeente dit doen. Eventueel is dit na de huurverhoging mogelijk.

De Vergadering besluit na deze nadere toelichting het amendement van de afdeling Enschede over te nemen, luidende: "In het bijzonder worde gestreefd naar de grootst mogelijke samenwerking tussen de bedrijven bij de uitvoering van werken".

Art. 13.

De Vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om het amendement van de afdeling Enschede over te nemen, mits "verdient aanbeveling" veranderd wordt in "kan het aanbeveling verdienen", waarmede de afdeling Enschede instemt.

Art. 14.

De Vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om dit artikel te doen vervallen.

Art. 15.

De afdeling Arnhem trekt conform het advies van de Partijraad het amendement in.

Artt. 16, 17 en 18 worden ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 19.

De Vergadering besluit het amendement van de afdeling Enschede conform het advies van de Partijraad niet aan te nemen.

De Vergadering besluit het amendement van de Centrale Arnhem conform het advies van de Partijraad aan te nemen. Er wordt dus aan dit artikel toegevoegd: "Bij het verlenen van financiële steun bij woningbouw dient uitdrukkelijk aandacht geschonken te worden aan degelijke uitvoering".

Art. 20.

De Vergadering besluit niet het amendement van de afdeling Enschede maar het advies van de Partijraad te volgen en het begin van dit artikel te lezen als volgt: "De gemeentelijke overheid bevordere splitsing van die woningen".

Art. 21.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Enschede niet over te nemen.

Art. 22.

De Vergadering gaat conform het advies van de Partijraad accoord om het amendement van de afdeling Arnhem over te nemen, mits het woord "van" vervangen wordt door "voor". Er wordt aan dit artikel dus toegevoegd: "De gemeentelijke overheid moet eveneens aandacht besteden aan de huisvesting ~~van~~ alleenstaande personen en dient de woningbouw voor ongehuwde werkende mannen en vrouwen te bevorderen".

Artt. 23, 24, 25 en 26 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 27.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Enschede niet aan te nemen.

Om 22.50 uur schorst de Voorzitter de vergadering tot de volgende morgen 10 uur.

Zaterdagmorgen 10 uur wordt de vergadering voortgezet.

Artt. 28 en 29 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 30.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad de amendementen van de afdeling Groningen en de afdeling Winschoten aan te nemen, waardoor het amendement van de afdeling Rotterdam vervalt. De laatste alinea van dit artikel wordt derhalve geschrapt.

Art. 31.

De afdeling Eenrum trekt haar amendement in. De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad alinea 2 vóór alinea 1 te plaatsen en in de eerste zin van de tweede alinea tussen de woorden "is" en "door" in te voegen de woorden "zoveel mogelijk".

Art. 32.

De afdelingen Winschoten, Rotterdam en Enschede trekken hun amendementen in.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad dit artikel te lezen als volgt: "Voor kinderen uit ondersteunde gezinnen verdient de beroepskeuzevoorlichting en de school- en vakopleiding bijzondere aandacht".

De afdeling Groningen trekt haar amendement in.

Art. 33.

De afdeling Groningen neemt haar amendement terug.

Artt. 34 en 35 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 36.

De heer G.H.C. de Laive (Landsmeer) wil zowel het woord "vaccinatie" als "inenting" in dit artikel opgenomen zien. Vaccinatie is voorbehoedmiddel, inenting is iets anders.

Dr. G.A. Kalverkamp (Assen) is van mening, dat vaccinatie of inenting inderdaad iets heel anders is. Aangezien de laatste tijd steeds meer B.C.G.-vaccin in de strijd tegen tuberculose gebruikt wordt, adviseert spreker het woord "vaccinatie" te handhaven.

De heer D.W.Dettmeijer ('s-Gravenhage) stelt namens de Commissie voor, omdat er meningsverschil is ontstaan over dit artikel, het anders te redigeren. De tweede alinea zal dan luiden: "De gemeente bevordert het onderzoek der bevolking en alle prophylactische behandelingen van tuberculose-patienten."

De Vergadering gaat met het advies van de Commissie accoord.

Artt. 37 en 38 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 39.

De Vergadering is het eens met de mening van de Partijraad dat artt. 39 en 49 geen doublure zijn. De afdeling Enschede trekt haar amendement in.

Art. 40.

De Vergadering gaat accoord met het amendement van de afdeling Rotterdam om op regel 3 tussen de woorden "krachtige" en "middenstand" in te voegen "en zelfstandige".

Artikel 41 wordt ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 42.

De heer Dettmeijer ('s-Gravenhage) deelt mede, dat er een verzoek van de afdeling Voorburg is binnengekomen om een extra hoofdstuk in te voegen, dat in de belangen van de verbruiker voorziet, daar hier een taak voor de gemeente ligt om zoveel mogelijk de vrije concurrentie te bevorderen en belastingen, die het vrije concurreren in de weg staan, tegen te gaan.

Dit amendement luidt: "De belangen van de consumenten worden voorzover die binnen de taak van het gemeentebestuur liggen, bevordert door vrije concurrentie en het wegnemen van beletselen, die deze concurrentie in de weg staan."

De consumentenbond is niet groot, maar neemt toch in omvang toe. Om hieraan aandacht te schenken wil de afdeling Voorburg dit punt naar voren brengen. Spreker heeft dit met enige mensen besproken en men heeft daar geen bezwaar tegen.

Het is nu voorzichtig geformuleerd, maar geeft toch waarborg om bepaalde maatregelen te kunnen treffen. De afdeling Voorburg zag dit gaarne opgenomen aan het slot van "Middenstand". Spreker is het in het algemeen eens, dat als er een belangrijke verbetering is, men dit in het belang van het gemeenteprogram moet opnemen. Een hoofdstuk "Verbruikers" zal dus moeten worden ingevoegd na Middenstand en vóór Bedrijfsleven.

De heer J.Korff (Laren) vindt het moeilijk om in de vergadering te beslissen over een amendement als dit, dat men niet schriftelijk voor zich heeft. Het komt spreker voor, dat in de formulering, zoals hij die gehoord heeft, er gevaar is juist voor de grote groep van de Middenstand. Spreker zou in overweging willen geven dit amendement ter bestudering te geven en er thans niet over te stemmen.

De Voorzitter stelt voor hierover thans nog niet te beslissen

De heer G.J.Schöttelndreier (Voorburg) deelt mede, dat naar aanleiding van de indiening van dit amendement, dat nu door de Commissie is overgenomen, een ernstig meningsverschil in de afdeling Voorburg is geweest over de positie van de verbruiker en van de particuliere middenstand. De afdeling Voorburg heeft gemeend, dat met de indiening van een amendement

zoals dit werd voorgelezen, beide belangen gediend werden. Spreker gaat echter geheel accoord met nadere bestudering en neemt thans het amendement terug.

De heer Mr. F. Porthoine (Leiden) handhaaft het amendement van de afdeling Leiden. Men vindt het woordje "ambacht" vóór het woord "werkzaamheden" ten behoeve van deze instellingen vereist. Het kernpunt van het amendement is o.i. "ambacht". Het is geen futiliteit, maar er wordt in de Middenstandsparagraaf gesproken over detailhandel. Het heeft spreker verbaasd, dat de commissie het ambacht vergeten heeft bij de opstelling van het Gemeenteprogram. Deze fout wordt ook door de Regering gemaakt, maar mag door ons niet gemaakt worden. Wij moeten duidelijk maken, dat ons Gemeenteprogram behalve zakelijk ook propagandistisch is. Spreker hoopt, dat het woord "ambacht" nog in dit artikel zal worden vermeld.

De heer D. W. Dettmeijer ('s-Gravenhage) zegt, dat de commissie met de afdeling Leiden van mening is, dat er aan "ambacht" niet genoeg aandacht geschonken wordt, maar, omdat het niet genoemd is, wil dat niet zeggen, dat er geen aandacht aan geschonken wordt. Het Gemeenteprogram wordt toch reeds zo gedetailleerd. De mening van de afdeling Groningen geeft korter en bondiger weer dan wat Leiden heeft gezegd. Daarom heeft de commissie aan dit amendement de voorkeur gegeven. De afdeling Leiden heeft het te absoluut gesteld. Spreker geeft aan het amendement van de afdeling Groningen de voorkeur, omdat het niet zo stringent is.

De heer J. G. H. Cornelissen (Amsterdam) zegt, dat, als men het woord Middenstand gebruikt, men altijd denkt aan het handeldrijvende deel. Bij het Departement ontbreekt voor het ambacht ook een speciale ambtenaar. Spreker wil adviseren dit woord "ambacht" toe te voegen.

De heer A. v. d. Esch Jr. (Nijmegen) vraagt zich af, of de geesten niet te verzoenen zijn. Zonder ambacht kan er geen Middenstand bestaan, zodat aan middenstand ook volgens spreker ambacht moet worden toegevoegd.

De Voorzitter deelt mede, dat de commissie geen overwegende bezwaren heeft tegen het amendement Leiden.

De Vergadering besluit het amendement van de afdeling Leiden over te nemen. Het artikel luidt dus als volgt:

"De gemeente onthoude zich van het drijven van detailhandel op elk gebied. Het verrichten van ambachtswerkzaamheden in eigen beheer beperke zij zoveel mogelijk. Leveranties aan gemeentelijke of door de gemeente gesubsidieerde instellingen alsmede ambachtswerkzaamheden ten behoeve van deze instellingen² verricht, dienen zoveel mogelijk bij openbare inschrijving te worden aanbesteed".

Thans stelt de Voorzitter eerst aan de orde:
punt 14 van de Agenda: Benoeming van twee leden van het Dagelijks Bestuur.

De Voorzitter benoemt tot leden van het Stembureau:

B.C.Algra	-	Leeuwarden
Mevr.J.C.Goudsmit-de Koster	-	Gorinchem
Mr.J.A.Heemstra,	-	Deventer
Mr.F.Porthoine	-	Leiden
Mr.Dr.H.J.Roethof	-	's-Gravenhage
Mr.F.Ed.Staab	-	Rotterdam,

die tezamen met het Algemeen Secretariaat de stemmen zullen tellen.

Naar aanleiding van hetgeen de heer de Laive (Landsmeer) Vrijdagavond heeft gezegd over het uitbrengen van stemmen op de algemene ledenvergadering, indien geen ledental bij de aanvang van het jaar aan het Algemeen Secretariaat werd opgegeven, antwoordt de Voorzitter, dat men dit niet zo rigoureuus kan doorvoeren. De in te stellen reglementscommissie kan nagaan, hoe het stemrecht moet worden geregeld, maar thans moet men doorgaan, zoals het altijd is gedaan.

De heer de Laive kan zich hiermede verenigen.

De Vergadering gaat tot stemming over.

De Voorzitter stelt voor thans verder te gaan met de bespreking van het ontwerp-gemeenteprogram.

Art.43.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het begin van het tweede lid te lezen: "Alleen die bedrijven en ondernemingen mogen direct of indirect vanwege de gemeente worden beheerd", enz.

Art.44 wordt ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art.45.

De Vergadering gaat conform het advies van de Partijraad accoord om het amendement van de afdeling Winschoten over te nemen en de laatste negen woorden van dit artikel te laten vervallen.

Voorts kan de Vergadering zich conform het advies van de Partijraad verenigen om het amendement van de Centrale Arnhem aan te nemen en een tweede lid toe te voegen aan artikel 45, luidende:

"Bij het beheer van de gemeentebedrijven dient als uitgangspunt genomen te worden, dat, gerekend over een aantal jaren, een sluitende exploitatie verkregen wordt zonderdat een noemenswaardige winst wordt gemaakt. Voorzover in een bepaald jaar winst wordt gemaakt, dient deze winst gereserveerd te worden ter dekking van eventueel eerder geleden verliezen of in de eerstkomende jaren eventueel te lijden verliezen".

Art.46.

De Vergadering beslist conform het advies van de Partijraad de door de afdeling Rotterdam voorgestelde wijziging in verband met het amendement van de afdeling Hilversum niet aan te brengen.

De Vergadering gaat conform het advies van de Partijraad accoord om de wijzigingen als voorgesteld door de afdeling Hilversum aan te nemen. Deze zijn: De zin beginnende met de woorden: "Rationele methoden van energieopwekking enz." als volgt te wijzigen: "Indien andere methoden van energieopwekking, c.q. energieproductie rationeler zijn dan gemeentelijke exploitatie, dan behoren deze andere methoden in beginsel" enz.

Art.47.

De amendementen van de afdelingen Doorn, 's-Gravenhage en Groningen worden overbodig door de toevoeging van het amendement van de Centrale Arnhem aan artikel 45 en worden door deze afdelingen dan ook ingetrokken.

Art.48 wordt ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art.49.

Aangezien het amendement van de afdeling Enschede eveneens overbodig is geworden door overneming van het amendement van de Centrale Arnhem op artikel 45 wordt door de afdeling Enschede haar amendement ingetrokken.

De heer H.Meyer (Enschede) is van mening, dat de wijze, waarop de Commissie dit artikel wil interpreteren, de juiste is. De afdeling Leiden heeft gezegd, dat dit gemeenteprogram op propaganda moet worden gericht. Spreker wilde in overweging geven om erin te zetten, dat de tarieven van de gemeentebedrijven niet mogen worden gebruikt voor verkapte belastingheffing. Want dit gebeurt op het ogenblik. In verscheidene steden en in provinciale bedrijven worden waterleidingstarieven gebruikt voor verkapte belastingheffing. Dit gaat zover, dat hierbij differentiëring voor grote gezinnen betrokken wordt. Dit moet niet gebeuren via de bedrijven. De toevoeging is van belang uit propagandistisch oogpunt.

De heer K.H.Brandt ('s-Gravenhage) merkt op ten aanzien van het zoëven gesprokene over de tarieven van de gemeentebedrijven, dat het moeilijk is hierover een gedecideerd woord te spreken. Het is wel bekend, dat in 1951 de bekende nota van Minister van den Brink is verschenen. De tarieven moeten rekening houden met de afschrijvingen, die vele gemeenten hebben ten aanzien van het bedrijf zelf, want op een gegeven ogenblik mag men niet uitgaan van de zuivere afschrijvingswaarde door de veel grotere apparaten die thans gebruikt worden, maar de afschrijving moet bepaald worden door de vervangingswaarde van deze apparaten. De vaststelling van deze tarieven zal op een geheel ander niveau moeten geschieden. In het Gemeenteprogram komt hetgeen men wenst voldoende tot uiting.

De Voorzitter komt terug op hetgeen de heer Meyer heeft gezegd over het propagandistisch karakter van het gemeenteprogram. Het heeft in zoverre propagandistische betekenis, dat het de richtlijnen van de Partij weergeeft. Het Gemeenteprogram zal echter in hoofdzaak dienen als leidraad voor de gemeenteraadsleden. Men maakt gewoonlijk meer propaganda met vlugschriften.

De Vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het slot van dit artikel te wijzigen als volgt: mits uit bedrijfs-economisch oogpunt niet volkomen "toelaatbaar". De afdeling Eenrum trekt haar amendement in.

Artt. 50 t/m 58 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 59.

De heer Ds. P. D. van Royen (Driebergen) deelt mede, dat de afdeling Driebergen betreurt, dat in het ontwerp geen rekening is gehouden met hetgeen al eerder in de Partij is voorgesteld. In het gemeenteprogram van 1949 wordt onder punt 33 vermeld, dat aan de openbare scholen bestuursvorm moet worden gegeven. Ook in de Toelichting op het Beginselprogram op pag. 18 en 19 wordt dit nog onderstreept. Er wordt aan toegevoegd, dat voorstellen tot inschakeling van de ouders bij O.K. en W. bestudeerd worden. Dat de ouders meer rechtstreeks betrokken moeten worden in een essentieel onderdeel van het streven van onze Partij. Er wordt echter thans geen woord in het ontwerp-gemeenteprogram aan gewijd. Spreker kent de motieven van de Commissie daarvoor niet, maar zag gaarne aan artikel 59 toegevoegd"..... o.a. door inschakeling van het ouder-element".

De heer D. W. Dettmeijer ('s-Gravenhage) beaamt, dat in het vorige program inderdaad iets hierover is opgenomen. Aangezien een schoolcommissie in de Partij dit onderwerp nog in studie heeft, leek het niet gewenst al iets op te nemen, voordat een oplossing gevonden is.

De Voorzitter ziet nog een ander bezwaar. De afdeling Driebergen wil een vernieuwd onderwijs en dit moet eerst onderzocht worden door de commissie in de Partij;

Aangezien de afdeling Driebergen zich hiermede verenigen kan, wordt het amendement op artikel 59 teruggenomen en het artikel ongewijzigd vastgesteld.

Art. 60 wordt ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 61.

De Vergadering kan zich conform het advies van de Partijraad verenigen met het amendement van de afdeling Rotterdam, zodat dit artikel vervangen wordt door:

"De organisaties, welke zich de volksontwikkeling en de besteding van de vrije tijd en/of vacantie ten doel stellen, dienen de belangstelling en zo nodig de medewerking van de gemeentelijke overheid te hebben.

Het werk onder de z.g. massajeugd - steunend in de eerste plaats op particulier initiatief - verdient op ruime schaal de financiële steun der gemeente. De bouw van clubhuizen en de aanleg van sportvelden worde bevorderd".

Artt. 62 t/m 65 worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 66.

De Vergadering gaat conform het advies van de Partijraad accoord om naar aanleiding van een opmerking van de afdeling Leiden het tweede lid te lezen:

"De lagere organen (de gemeenten) moeten er voor zorgen de kunst nader te brengen tot de burgerij en" enz.

De heer K.H.Brandt ('s-Gravenhage) spreekt namens de commissie zijn spijt uit, dat er in het gemeenteprogram geen aandacht is geschonken aan de vrije tijdsbesteding. De Commissie acht dit toch van zeer veel belang, en stelt alsnog voor 2 punten op te nemen, luidende als volgt:

1. De bouw van clubs en buurthuizen voor ontspanning van jeugdigen en volwassenen op het gebied van culturele uitingen, sport en spel, blijve niet achterwege.
2. Stichting en instandhouding van bibliotheken met openbare leeszaal, zo nodig met filialen, vorme een integrerend deel van de gemeentelijke bemoeiingen ten aanzien van de volksontwikkeling.

De heer T.v.d.Berg (Boskoop) vindt het bezwaarlijk om hierover op zo korte termijn een beslissing te geven.

De Voorzitter wil de Vergadering in overweging geven deze punten nog niet toe te voegen aan het gemeenteprogram, omdat het voorstel nauwelijks is ingediend.

De Vergadering acht het gewenst dit eerst op haar gemak te bekijken.

De Voorzitter maakt de uitslag bekend van de stemming voor twee leden van het Dagelijks Bestuur:

Aantal stengerechtigden volgens de presentielijst	190
Aantal uitgebrachte stemmen - alle geldig -	186
waarvan op:	
Ir.B.C.van Balen Walter	182
J.M.F.A.van Dijk	169
Mr.N.C.van Mastrigt	21
zodat gekozen zijn: Ir.B.C.van Balen Walter	
en	
J.M.F.A.van Dijk.	

Artt. 67 t/m 71

worden ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 72.

De heer Mr.J.Drijber (Leiden) deelt mede, dat het amendement Leiden van zuiver technische aard is. Het is de bedoeling, dat de bevordering van gemeentepersoneel gegrond moet zijn op energie, bekwaamheid en plichtsbetrachting en het belang en de gecompliceerdheid van de verrichte werkzaamheden. Uit dit artikel lezen wij, dat het alleen gaat om de aard van de werkzaamheden. Om alle misverstand te voorkomen, zou de afdeling Leiden gaarne zien, dat deze beide grondprincipes voor de aanstelling van het personeel zouden worden opgenomen.

De heer Dettmeijer ('s-Gravenhage):

Hoewel de Partijraad het niet nodig acht het tweede principe, toe te voegen, voelt de Commissie er toch wel voor, zodat het amendement van de afdeling Leiden wordt aangenomen en de tweede zin wordt gelezen als volgt: "Het gemeentepersoneel zal niet alleen op grond van de aard zijner werkzaamheden, maar ook op grond van energie, bekwaamheid en plichtsbetrachting bevorderd moeten kunnen worden".

De Vergadering gaat conform het advies van de Partijraad accoord met het amendement van de afdeling Enschede om artikel 72 aan te vullen met: "Gewaakt worde tegen het overmatig in dienst nemen en houden gedurende verscheidene jaren van arbeidscontractanten en los personeel". Het tweede gedeelte van het amendement Enschede wordt echter niet aangenomen.

Art. 73 wordt ongewijzigd door de Vergadering aangenomen.

Art. 74.

De Vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om het woord "mogelijkheden" te vervangen door "kansen".

Art. 75.

De Vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om naar aanleiding van het amendement van de afdeling Win-schoten dit artikel te doen luiden: "Het Gemeentebestuur wake tegen het gezamenlijk inkopen door het personeel in diensttijd en/of met gebruikmaking van lokaliteit der gemeente". Naar aanleiding hiervan trekt de afdeling Rotterdam haar amendement in.

De heer A. Willering (Apeldoorn) deelt namens de afdeling Apeldoorn mede, dat men inziet dat er enorme moeilijkheden aan deze materie verbonden zijn, zodat besloten wordt dit eerst op te nemen met de "amerleden. Het amendement wordt dus ingetrokken.

De Heer D.W. Dettmeijer (Voorzitter Commissie) antwoordt thans de heer H.J. van Raalte op diens bij het begin van de behandeling van het gemeenteprogram gestelde vraag, of er een artikel over de Zondagswet wordt opgenomen in het gemeenteprogram. De formulering is niet zo eenvoudig, aangezien de propagandistische werking van deze paragraaf van de formulering zal afhangen. De voorlopige formulering wordt als volgt voorgesteld: "Met eerbiediging van de gevoelens van alle groepen van onze bevolking is een zo soepel mogelijke toepassing der Zondagswet door de gemeenteraden dringend geboden, opdat de vrijheid van grote groepen van ons volk zo min mogelijk beknot worde".

De Voorzitter acht dit voorstel een weinig in afwijking van de regels om geen nieuwe amendementen op te nemen in het gemeenteprogram, maar dit is wel een bijzonder geval.

Spreker heeft uit het applaus wel begrepen, dat men het er mede eens is, dat hier wordt afgeweken van de gewone gang van zaken. Spreker neemt aan, dat de Vergadering hiermede accoord gaat, hoewel hij het woord "soepel" niet erg vindt klinken.

De heer A. Nawijn (Olst) gelooft, dat het heel moeilijk is een juiste redactie vast te stellen, maar meent beluisterd te hebben, dat niet "grote groepen" maar "burgers" meer in de smaak zou vallen.

De Voorzitter constateert, dat dit voorstel tot wijziging door de Vergadering is aangenomen.

Het verzoek van de afdeling Rotterdam betreffende het invoegen van een hoofdstuk "Verkeer" wordt in de door de commissie voorgestelde redactie door de Vergadering aangenomen en luidt als volgt:

1. De Gemeentelijke Overheid diene krachtige medewerking te verlenen aan de veiligheid van het verkeer.
2. Verbetering en verbreding van bestaande verkeerswegen, o.a. door het aanleggen van afzonderlijke rijwielpaden, alsmede het aanleggen van nieuwe verkeerswegen, dienen, indien de veiligheid van het verkeer zulks vordert, plaats te hebben.
3. Samenwerking met andere gemeenten om tot zoveel mogelijk eenvormige maatregelen ter bevordering van de verkeersveiligheid te komen, is aan te bevelen.
4. De gemeente bevordere een afdoende beveiliging van onbewaakte spoorweg- en tramwegovergangen in de bebouwde kom.
5. Verkeersonderwijs dient bij het lager- en middelbaar onderwijs in de leerplannen te worden opgenomen.

Het gemeenteprogram wordt hierna met algemene stemmen in zijn geheel vastgesteld.

De heer Mr. H. van Riel ('s-Gravenhage) komt nog even terug op het Vrijdagavond behandelde agendapunt: "Beleid van het Hoofdbestuur". Daarbij is minder gezegd dan hij had vermoed en een vraag, waarop hij zich had geprepareerd te antwoorden, is niet ter sprake gekomen, n.l. hoe staat het met onze studiedienst? Het lijkt spreker nuttig de Vergadering hierover in te lichten. Het spijt spreker zeer, dat hij in mineur moet beginnen, maar een belangrijk onderdeel van deze dienst zijn de financiën en, zoals de heer van den Bergh heeft gezegd en wij uit het rapport hebben vernomen, is dit voor een goede basis een belangrijk onderdeel. Er zijn vele wensen naar voren gekomen, maar niemand heeft een oplossing voor de financiële zijde aan de hand gedaan. Er zijn enige partijgenoten bereid gevonden deze dienst te steunen en dat is maar heel gelukkig. De afdeling Amsterdam heeft medewerking toegezegd. Van Rotterdamse zijde zijn regelmatige bijdragen beloofd. Amsterdam is de eerste geweest, die steun heeft toegezegd. De hele kwestie van de studiedienst valt in drie punten uiteen.

1. Het belangrijkste is de zelfwerkzaamheid van de leden. Wij hebben door het gehele land onze contacten gekregen. Het eerste onderwerp is uitgegeven, het tweede in bewerking. Het eerste onderwerp van studie is de bezuiniging. De algemene opinie was, dat dit onderwerp zo zeer de belangstelling had, dat men hiermede begonnen is. Dit is niet het werk van gespecialiseerden, maar van de leden van het Studiecentrum.
2. Dit neemt niet weg, dat wij behoefte hebben aan diepgaande voorlichting door mensen, die hier hun hoofdtaak van kunnen maken. Spreker heeft hoop, dat een dergelijk bureau binnen niet al te lange tijd zal functioneren. Dit bureau moet kunnen werken om onze Kamerleden bij te staan met wetenschappelijke adviezen. Deze voorlichting moet dus geschieden door gestudeerden, die op dit terrein gespecialiseerd zijn. Op deze manier kunnen wij een goed gefundeerd geluid laten horen.
3. Het is echter niet de bedoeling, dat dit bureau verstrekkende plannen voor geheel Nederland maakt, zoals dit bijvoorbeeld geschiedt door de Wiardi Beckman Stichting. Uit de openingsrede van de voorzitter hebben wij vernomen, dat wij liberalen voor dergelijke plannen niets voelen; wij willen alleen degelijke wetenschappelijke adviezen op speciale punten kunnen verstrekken aan onze Kamerleden.

Thans is aan de orde punt 15 van de Agenda:
Benoeming van vijf leden van het Hoofdbestuur.

De heer M.D.Scheer (Heemstede) wil iets zeggen over de benoeming van de leden van het Hoofdbestuur. Vrijdagavond is gebleken, dat de Vergadering tevreden is met het beleid van het Hoofdbestuur. Hiermede zou spreker kunnen volstaan, maar er is een moeilijkheid en wel deze. Aanvankelijk had spreker vernomen, dat Mevrouw Stemler zich had teruggetrokken. Daarna heeft zij zich herkiesbaar gesteld. Tussen deze twee momenten is geruime tijd verlopen en in deze tijd hebben verschillenden zich beraden, wat er moest geschieden. Maar waarom heeft Mevrouw Stemler zich aanvankelijk teruggetrokken? Hoezeer zij deze functie zelf ambieerde, heeft zij toch gemeend, haar plaats te moeten afstaan aan een jongere vrouw uit bijvoorbeeld Twenthe. Toen zijn de candidaturen los gekomen, maar er kwam niemand uit Twenthe uit de bus.

De afdeling Heemstede heeft Mevrouw Stemler toen weten te bewegen zich herkiesbaar te stellen, en heeft dit niet zonder reden gedaan. Toen na de bevrijding de liberale volgelingen in Nederland zich weer gegroepeerd hadden, en de Partij van de Vrijheid kwam, was dit plan nog niet uit de bus, of Mevrouw Stemler deelde mede, dat men op haar kon rekenen. Zij is een van de eersten geweest, die haar krachten aan de toenmalige Partij van de Vrijheid gegeven heeft. Spreker zou met dit woord van aanbeveling kunnen volstaan, maar er is nog iets anders. Wij weten allen, dat op het ogenblik in Nederland rondwaart de gedachte van de wederoprichting van de Vrijzinnig Democratische Bond. Mevrouw Stemler heeft daar oorspronkelijk ook toe behoord. Als zij zich nu terugtrekt, kon dit wel eens een sein voor velen zijn om ook uit

de V.V.D. te stappen. Daarom lijkt het ons ook verstandig Mevrouw Stemler haar plaats in het Hoofdbestuur wederom te doen innemen.

De heer H.Meijeringh (Gieten) wil gaarne een opmerking maken naar aanleiding van het pleidooi voor Mevrouw Stemler. Spreker kan zich voorstellen dat Mevrouw Stemler haar plaats wil afstaan aan een jongere vrouw uit een andere landstreek. Spreker wil gaarne aanbevelen Mevrouw R.M.Buurma-Vredevoogd, lid van de Provinciale Staten van Drente. Zij heeft daar groot invloed en is iemand, waar men graag naar luistert. Zij houdt zich bezig met algemene zaken van de vrouw. Wat eveneens in haar voordeel geldt, is dat zij ook eerst V.D.B.-ster is geweest en later is overgegaan naar de V.V.D.

De heer Mr.H.Beets (Nijmegen) deelt mede, dat de afdeling Nijmegen gaarne zou aanbevelen voor het Hoofdbestuur Mevrouw H.Modderman-Ribbius, tweede secretaresse van de afdeling Nijmegen. Zij is een krachtige figuur, die veel werk verzet. Het beroep van de heer Scheer op de Vergadering ten behoeve van Mevrouw Stemler gaat eigenlijk niet op, want hij zegt, dat zij voortgekomen is uit de V.D.B. Ditzelfde kan ook gezegd worden van Mevrouw Buurma-Vredevoogd. Maar er is geen verschil tussen oud-liberalen en degenen, die uit de V.D.B. komen. Daar mag geen enkel onderscheid tussen worden gemaakt. Wij zijn hier allemaal één en beroep op een voormalig V.D.B.-lidmaatschap is hier te onpas. Mevrouw Modderman is van zeer goed liberale huize en daarom zou spreker haar met zeer veel klem willen aanbevelen voor de verkiezing.

De heer Dr.P.J.T.Endenburg (Gorinchem) is het met de vorige spreker eens, dat hier een vroeger V.D.B.-lidmaatschap niet in het geding mag worden gebracht. Door het aarzelen van Mevrouw Stemler gedurende enige tijd zijn er moeilijkheden ontstaan. Want de afdeling Gorinchem heeft Mevrouw Mr.J.M. Stoffels-van Haaften verzocht zich kandidaat te willen stellen. De centrale heeft niet een standpunt ingenomen, zodat het moeilijk maakt een keuze te bepalen, want het gaat niet tegen Mevrouw Stemler. De heer Scheer heeft vergeten dit onderwerp in de Centrale Haarlem te bespreken. Spreker had liever gezien, dat dit wel was gebeurd, want dan kon het standpunt van de Centrale naar voren worden gebracht.

Mevrouw J.M.P.Edel-Visser (Amsterdam) deelt mede, dat de vrouwen van Amsterdam niet naar het Oosten hebben gekeken, maar toen Mevrouw Stemler bekend maakte zich niet herkiesbaar te zullen stellen, hebben zij contact gezocht met Mevrouw E.Veder-Smit, een jonge vrouw en zeer geschikt voor afvaardiging in het Hoofdbestuur.

De Voorzitter maakt de stemming bekend.

Aantal stemgerechtigden volgens de presentielijst	194
Aantal uitgebrachte stemmen	187
Volstrekte meerderheid	94

Uitgebracht op:

Mevrouw R.M.Buurma-Vredevoogd	16
D.W.Dettmeijer	183
Mevrouw J.Fokkema-van Gent	2
Prof.Dr.J.Lindeboom	176
Mevrouw H.Modderman-Ribbius	24
G.Ritmeester	169
Mr.J.J.Ooyevaar	11
Jhr.Mr.W.L.Schorer	178
Mevrouw C.Stemler-Tjaden	93
Mevrouw Mr.J.M.Stoffels-van Haaften	54
Mevrouw Mr.E.Veder-Smit	29

Zodat gekozen zijn:

D.W.Dettmeijer, Prof.Dr.J.Lindeboom, G.Ritmeester en
Jhr.Mr.W.L.Schorer,
en herstemming moet plaats hebben tussen Mevrouw Stemler-
Tjaden en Mevrouw Stoffels-van Haaften.

De Voorzitter schorst de vergadering tot 2 uur.

Zaterdag om 14 uur opent de voorzitter wederom de vergadering en deelt mede, dat er van de Centrale Arnhem een voorstel is binnengekomen, om week-ends te organiseren, waar men met elkaar van gedachten kan wisselen. De voorzitter juicht dit zeer toe.

Thans komt aan de orde punt 16 van de Agenda: Inleiding door de heer Korthals ec.dr.s., over het onderwerp: "Onze buitenlandse betrekkingen". (Bijlage VIII.

De voorzitter acht voor de partij het moment aangebroken om te overleggen, op welke wijze een nauwer contact met de Liberale Internationale kan worden tot stand gebracht. Er moeten echter nog vele dingen worden opgehelderd, alvorens tot lidmaatschap kan worden overgegaan. De ontwikkeling van alle dingen in deze tijd gaat zo snel, dat het niet gewenst is tot de volgende algemene vergadering te wachten. De voorzitter wenst de vergadering de vraag voor te leggen, of zij bereid zou zijn het Hoofdbestuur te machtigen naar bevind van zaken te handelen. Aan het einde van de discussies van hedenmiddag zal spreker deze vraag stellen.

Thans is aan de orde de bespreking van het beleid van de Kamerfracties.

Mevrouw Mr M.L.Buskens-Dijkgraaf (Rijswijk) zegt: In Maart j.l. heeft de afdeling Rijswijk aan het Hoofdbestuur het verzoek gericht een enkele toelichting te geven inzake de positie van de Indische gepensioneerden; thans wil zij hier nog eens op terugkomen. Naar spreeksters mening zal binnenkort de mogelijkheid bestaan, dat in de Kamer de cumulatie-regeling en ook de toeslag op pensioenwetjes voor de Indische pensioenen worden behandeld, waarvan 40% van de Indische gepensioneerden heeft kunnen genieten. De afdeling Rijswijk heeft grote bewondering voor de wijze, waarop de Kamerfracties dit onderwerp hebben gezien en willen behandelen. Aanstonds komt de huurcompensatie aan de orde, maar de Indische gepensioneerden zullen hieraan niets hebben, omdat zij geen loon genieten. Behalve het belang van de mensen is dit ook een partijbelang, aangezien deze gepensioneerden in een politiek vacuum leven; zij gaan niet met de P.v.d.A. in zee, maar hebben toch vaak hun stem aan de K.N.P. gegeven, gezien hetgeen de heer Lemaire in Indonesië heeft gedaan. En toch zijn er velen onder hen, die liever hun stem gegeven zouden hebben aan de V.V.D., als deze meer het woord had laten klinken.

De Heer H.Meijer (Enschede) deelt mede, dat hij tijdens een voordracht van de voorzitter te Enschede met grote belangstelling en met instemming heeft geluisterd, maar bij

het debat heeft de voorzitter een opmerking gemaakt, die voor spreker aanleiding is geweest het woord in deze vergadering te vragen. De voorzitter heeft toch over deze kabinetsformatie gezegd, dat men zich wel desnoods plooibaar zou hebben getoond inzake Nieuw Guinea, wanneer niet de verdere Nederlandse politieke constellatie een beletsel was geweest om mede te doen aan de kabinetsformatie. Spreker is erg blij, dat de voorzitter zijn stem als opposant in de Kamer kan laten horen, waar men er last genoeg van ondervindt. Spreker moet het echter van 't hart, dat hij een Nederlands gebiedsdeel nauwelijks geschikt vindt om het onderwerp van politieke koehandel uit te maken. De zaak van Nieuw-Guinea is onverbreekelijk verbonden aan de kwestie van N.I.Unie, maar deze laatste betekent toch niets meer. Wij hebben dat spel verloren en juist daarom zou spreker er op willen wijzen, dat de geschiedenis voortgaat en er zijn volgens spreker tekenen, die hem aanleiding geven ernstig te waarschuwen deze zaak te overdenken. Volgens spreker bestaan die tekenen hierin, dat de rijst-situatie in Indië zich op onrustbarende wijze ontwikkelt. Spreker noemt enige cijfers. De hoeveelheden, waar het hier om gaat zijn formidabel groot. Het verbruik van padi, na aftrek van zaai-padi, beweegt zich rond de $3\frac{1}{2}$ miljoen ton en, wanneer die er niet is, lijdt men honger. Vóór de oorlog heeft men met grote moeite van de + gebieden naar - gebieden vervoerd en zo is men met de hakken over de sloot gekomen. In de jaren vóór de oorlog werd Indië bijna zelfgenoegzaam wat de rijst betreft, maar dat was met behulp van een teeltdwangordonnantie, die was ingesteld met het oog op de oorlogsomstandigheden. De situatie is thans zo, dat men de benodigde rijst niet heeft en kan krijgen. Spreker ziet hierin tekenen voor een kentering en haalt het boek Koningen, Hoofdstuk XVIII uit de Bijbel aan. Elijah zag een wolkje als de grootte van een hand in de verte naderen, die de lang verwachte regen brengt. In deze ongunstige rijstpositie ziet spreker grote mogelijkheden voor een ommekeer. Als de fracties aan deze zaak hun volle aandacht blijven schenken, kan deze misschien nog gered worden, en Nieuw-Guinea voor ons behouden blijven. In Amerika begint zich een andere opinie te vormen en zelfs ook in de P.v.d.A.

De heer Ds Ritzema Bos (Doetinchem) betuigt zijn grote erkentelijkheid jegens de fractie der Tweede Kamer en speciaal jegens de heer Ritmeester voor zijn buitengewoon goede betoog ten gunste van de Ambonnezen. Wij moeten het echter niet aan de fracties alleen overlaten; wij allen moeten op dit gebied in het klein onze plicht doen. Deze week is verschenen een boek, geschreven door Ir Manoesama, Minister van Defensie van de Zuid Molukken, en thans gevangen gehouden op Nieuw-Guinea, geheten "Om recht en Vrijheid", voorzien van een voorwoord van Piet Bakker, Uitgegeven door "Libertas N.V." te Utrecht

prijs f.2,20.

Spreker beveelt dit boek in ieder's aandacht aan; het is zeer de moeite waard gelezen te worden. Zo kunnen wij allen helpen een ere-schuld in te lossen voor een deel van ons volk.

De Heer Prof.Dr E.H.s'Jacob (Groningen) behoort tot degenen, die het gevoel hebben, dat de grote Europese ontwikkeling zich nog in een dichte mist bevindt. Er is reeds een buitengewoon grote eenstemmigheid over de Europese eenwording en daarover moeten wij ons zeer verheugen. Wij moeten er ons echter wel rekenschap van geven, dat alle politieke tegenstellingen in Europa begraven moeten worden en wij allen tot eensgezindheid moeten komen. Wij verkeren in een noodtoestand - zoals de heer Korthals heeft gezegd - en eensgezindheid is noodzakelijk. Maar wij moeten verder kijken, hoe deze ontwikkeling in Europa moet gaan; wat dit voor ons land gaat betekenen op economisch en sociaal gebied. De liberalen zijn geneigd de vraag op te werpen, of er voor de liberale gedachte dan nog ruimte zal zijn. Als dit een gedachte is, die telkens opkomt, hoeven wij er ons niet bezorgd over te maken, als wij maar waakzaam blijven. Er is een boekje verschenen van Prof.Brugmans over Europese samenleving. Alles hoeft niet helemaal hetzelfde te zijn. Tegen decentralisatie is niemand, maar onze opvattingen zijn toch wel iets anders. Op het ogenblik kan men niet spreken van een liberale richting in Europa; de toekomst daarvan is nog niet te meten. De kwestie van eenwording in Europa staat niet op zichzelf. Er zijn tegenstellingen tussen grote en kleine staten. Voor grotere staten heeft dit andere gevolgen, want bij verkiezingen geeft het grotere aantal mensen toch de doorslag. De kleine staten trachten op vele manieren hun vrijheden veilig te stellen. Liberaal in een kleine staat is niet hetzelfde als liberaal in een Europese gemeenschap. Spreker zou er de nadruk op willen vestigen, dat wij niet zonder scherpe critiek hieraan mee moeten doen. Aanvankelijk was eerst niet gedacht bij de ontwikkeling van een kolen- en staalgemeenschap, en aan een raad van ministers. Niet de Europese gedachte prevaleert, maar de nationale gedachte. Dat instituut is op het ogenblik een noodzakelijkheid. Spreker gevoelt zekere bezorgdheid ten aanzien van deze gehele ontwikkeling. Wat is er voor toekomst voor deze liberale gedachte? Men moet op het ogenblik vooral de aandacht vestigen op de positie van de kleine staat en de positie van de liberalen in het algemeen.

De voorzitter deelt thans mede de uitslag van de herstemming voor één lid van het Hoofdbestuur:

- aantal -

Van Nederlandse zijde is hierop sterk aangedrongen. Als men logisch redeneert, dan zou zonder raad van ministers

Aantal uitgebrachte stemmen	184
blanco	1
op mevrouw C.Stemler-Tjaden	107
mevrouw Mr J.M.Stoffels-van Haaften	76

Zodat gekozen is: mevrouw C.Stemler-Tjaden.

De voorzitter wenst de gekozenen geluk. De heren Van Dijk, Dettmeijer en Schorer, die aanwezig zijn, verklaren onder dankzegging voor het vertrouwen hun benoeming aan te nemen. Aan de overige gekozenen zal bericht van hun benoeming worden gezonden.

De heer Mr H.van Riel ('s-Gravenhage) meent, dat het verstandig en juist is, wanneer hij begint met een vraag te stellen in verband met het beleid van de kamerfractie. Op de eerste plaats zijn wij als partij hier verzameld om van de Kamerfracties een en ander over hun beleid te horen. De vraag die spreker tot beide Kamerfracties zou willen richten is van principiële aard en houdt in geen enkel opzicht critiek in.

Wij hebben in ons program staan, dat een van onze eerste beginselen is de rechtvaardigheid; wordt die rechtvaardigheid in Nederland in financieel opzicht wel gediend? Voor spreker ligt de zaak in wezen zo, dat financiële rechtvaardigheid is, dat iemand terug krijgt, wat hij in de gemeenschap inbrengt, want een grote arbeidsprestatie moet een grote beloning hebben. Wie grote kapitalen aan de gemeenschap afdraagt, heeft aanspraak op grote revenuen. Dit principe wordt in steeds sterker mate aangetast. Ergens moet toch de grens liggen bij de aantasting van de draagkracht. Mensen moeten kunnen leven in de stand, waarin zij geboren zijn. Het is duidelijk, dat degenen, die veel hebben, veel moeten bijdragen, maar er is een grens. Het hebben van een groot inkomen kan een recht zijn, dat men niet mag aantasten.

Onze partij heeft een consequente politiek gevoerd op dit gebied en spreker is van mening, dat het goed is van tijd tot tijd ook dit geluid in het parlement te doen horen. Verder complimenteert spreker de heer Korthals over zijn buitengewoon verhelderend betoog. In dit verband wil spreker twee vragen stellen. Het gaat om de harde realiteit. Eist die harde realiteit in de Europese samenwerking eigenlijk niet maar twee dingen? In de eerste plaats de mogelijkheid om een krachtig eenvormig leger te vormen om ons te verdedigen. In de tweede plaats handel te kunnen drijven met de landen, die om ons heen liggen. De rest is in sprekers gevoel minder belangrijk.

In een artikel heeft Prof.Huizinga in 1939 voor de Koninklijke Academie van Wetenschappen uiteengezet, dat het oninteressante karakter van een land komt door de uniformiteit. Zie b.v. de Chinese geschiedenis. Spreker meent, dat

/dit

de kracht van West-Europa ligt in de enorme verscheidenheid der verschillende landen. Een unificatie van West-Europa is noodzakelijk, maar wij hoeven er niet naar toe te werken. Bij een integratie zal alles van één punt uit moeten gebeuren en wij zullen gedwongen worden intern een regiem in te voeren, dat even dirigistisch is als vlak na de oorlog. De eenheid van Europa, die nodig is, brengt/mede. Wij zullen ons door de "liedjes van de rode rattenvanger" niet mogen laten vangen.

De heer Mr S.Willinge Gratama (Wapenveld) wil de Kamerfracties lof toezwaaien voor het vele werk, dat zij verrichten, en dit zonder een Wiardi Beckmanstichting achter zich. Hij heeft de activiteit van onze Kamerleden met veel genoegen uit de Handelingen, die hij steeds bijhoudt, gelezen. Bij de samenstelling van de Tweede Kamerfractie is er over gesproken, dat men de candidaat niet alleen beoordelen moet naar de kwaliteiten, maar ook naar de wijze, waarop hij zijn stof aan het Nederlandse volk verkoopt. Wij moeten niet vergeten, dat veel van hetgeen gezegd wordt niet tot ons volk doordringt. Een redevoering als b.v. ^{door} de heer Ritmeester gehouden over de Zondagswet spreekt tot het volk. Een andere onrechtvaardigheid is het radiobeleid. Spreker heeft weinig tijd om naar de radio te luisteren, maar het is hem opgevallen, dat b.v. het congres van de P.v.d.A. dag in dag uit wordt uitgezonden. Spreker haalt de radiobode aan van vandaag. Spreker herinnert zich, dat Cato na iedere redevoering uitriep "En toch ben ik van oordeel, dat Carthago verwoest moet worden". Hij is van mening, dat, wat het radiobeleid betreft, dit ook steeds naar voren moet worden gebracht en verzoekt de Kamerfracties hier bijzondere aandacht aan te schenken.

De heer A.J.Tom (Zwolle) heeft een korte vraag te stellen. Een belangrijk onderdeel van het Regeringsbeleid is het financiële beleid. In vele opzichten kunnen wij ons daarmee niet verenigen. Er moet teveel belasting worden betaald; dit is in de afgelopen jaren gebleken. Spreker zou gaarne vernemen, waarom er niet de consequentie wordt getrokken uit de critiek en waarom wordt er niet tegen de begroting ^{van Financien} gestemd?

De Heer H.J.van Raalte (Hilversum) merkt op, dat de heer Korthals in zijn betoog over de buitenlandse politiek ook de Liberale Internationale heeft genoemd, maar over deze organisatie vrij weinig vertelt. Wij weten eigenlijk niet, wie hierbij aangesloten zijn. Dit is een belangrijk punt, omdat er in Frankrijk vele partijen zijn, die men liberaal zou kunnen noemen,

maar men het principe huldigt, dat van ieder land slechts één partij kan zijn aangesloten. Maar ook als dit niet zo is, zouden wij gaarne weten, welke partijen er wel, en welke er niet bij zijn aangesloten. In Engeland ~~xxxxx~~ heet de partij van Churchill conservatief, maar deze partij is in zeer sterke mate liberaal. Wanneer men tenslotte nog ziet, wat zich in Duitsland afspeelt met vreemde figuren, dan voelt men zich toch wel enigszins in het ongewisse ten aanzien van deze Liberale Internationale. Want of deze Duitse partij is aangesloten, weten wij niet. In Vrijheid en Democratie meent spreker gelezen te hebben, dat de kwestie van de Liberale Internationale uiterst gecompliceerd is. Op al deze vragen zou een antwoord van groot belang zijn voor allen hier in de zaal om beter georiënteerd te zijn. Dit geldt vooral ook ten aanzien van de afdelingen, die zich hier niet genoeg in verdiept hebben. De samenwerking tussen de Internationale Liberale groeperingen is van het allergrootste belang en het is zeker een kwestie, waaraan onze partij grote aandacht moet besteden. Maar al is men geen lid in 1953, dan kan men toch goed samenwerken met andere liberale partijen in Europa. Waar dit hier juist gaat om een belangrijk feit, n.l. al of niet toetreden tot de Liberal International, kunnen de afgevaardigden zich niet bevoegd voelen om machtiging aan het Hoofdbestuur te geven naar bevind van zaken te handelen. Bij een besluit van zo fundamentele betekenis als dit, gelooft spreker, dat dit gezichtspunt van de voorzitter beslist niet geldend is, vooral waar deze L.I. een duister punt is, waarover vele gedachten en vragen kunnen rijzen. De afgevaardigden van Hilversum hebben zich beraden over de vraag, of zij hun stem kunnen geven aan machtiging van het Hoofdbestuur in deze en zijn van oordeel dit niet te kunnen doen.

De heer Drs G.C.de Haan (Rotterdam) wil naar aanleiding van de rede van de heer Korthals opmerken, dat er in Straatsburg bij de integratie van Europa ook gesproken wordt, dat economie vóór politiek moet gaan. Spreker zou hiertegen sterk willen waarschuwen en de politieke integratie op het eerste plan willen brengen, want zonder dat kan Europa nooit één worden. Men kan bepalingen van in- en uitvoerrechten opheffen, maar de koopprijs bestaat uit andere dingen, waarover de Kolen en Staal Gemeenschap niets te zeggen heeft. Hier is een politiek orgaan nodig. Bij bepaalde producten kan de nationale handelsbalans scheef getrokken worden. Dit eist diepgaande politieke integratie. Spreker doet een beroep op de afgevaardigden om in deze kwestie niet het standpunt van de K.V.P. te volgen.

- Generaal -

Generaal b.d. W.J.C.Schuurman ('s-Gravenhage) wil eerst aan de Kamerfracties een vraag stellen. Hij heeft niet goed de volkomen negatieve houding van de fractie begrepen inzake de Zondagswet. Men heeft geweigerd aan te nemen een amendement over dit onderwerp, maar is het niet beter het minder slechte te accepteren dan het slechte?

Wat de Europese integratie betreft sluit spreker zich aan bij de vorige, wijzend op de gevolgen van het feit, dat wij en anderen vóór de tweede wereldoorlog te lang aan onze onzijdigheid hebben vastgehouden (de politiek van het angstige konijntje noemt spreker dit). Als er een Europees leger komt, zal de bevelhebber een politieke organisatie boven zich moeten hebben, een politiek gezag. Anders lijdt hij aan het gevaar van onzekerheid, of hij zal zelf, dictatoriaal, moeten gaan handelen. Nationaal gevoel, meent spreker, is een groot goed, maar nationalisme is uit den boze en wij zullen niet uit een verkeerd nationalisme mogen weigeren, iets van onze soevereiniteit prijs te geven.

De heer Korthals is erkentelijk, dat verschillende sprekers ook nog in het betoog getreden zijn, dat hij gehouden heeft als inleiding van het beleid der Kamerfracties. Meer heeft spreker niet willen en kunnen doen want dan zou men daar een gehele middag voor moeten nemen.

Uit de opmerkingen is gebleken, dat er in de partij geen meningsverschil bestaat, maar dat men zich stelt achter hetgeen men doet in de Kamerfracties. Uit het betoog van Prof. s'Jacob concludeert spreker, dat er enige vragen zijn opengebleven, waaraan spreker zou willen toevoegen, dat naar zijn gevoelen ook nog veel onduidelijk is. Er zijn bepaalde risico's, die genomen moeten worden. Voor de goede orde lijkt het spreker juist, dat hij met grote duidelijkheid uitspreekt, dat men niet naar een gecentraliseerd Europa wil toe gaan. Zeer terecht, wij moeten goed weten, wat wij gaan overdragen aan hoger gezag en alle kleine staten moeten uitkijken, wat zij gaan doen. Spreker denkt aan een senaat in de politieke gemeenschap op paritaire grondslag. Spreker is bepaald niet zonder critiek, want er zijn vele moeilijkheden, als men samenwerkt met grote staten. Spreker is vóór een raad van ministers voor de Kolen en Staal Gemeenschap, waar het nationale geluid kan worden gehoord. Overigens wordt dit beleid ook elders gevoerd. Men kan gerust zijn, want in de raad van nationale ministers gaat men niet verder dan bij de huidige omstandigheden mogelijk is. En dan is er de vraag naar de toekomst der liberale gedachte. Dat is een vraagstuk, dat er zal zijn, als wij de Europese eenheid zullen krijgen; dan pas speelt deze gedachte een rol. Naar sprekers vaste overtuiging is het niet

in de eerste plaats de maatschappij, die wij zullen moeten bewerken - dat moeten de liberalen zelf weten - maar het is wel nodig, dat wij met liberalen uit andere landen tot een gemeenschappelijke grondslag kunnen komen. Het is sprekers overtuiging, dat er nog veel verschil van mening bestaat.

De Nieuwe Rotterdamse Courant heeft veel aandacht aan de besprekingen te Straatsburg gewijd. Spreker heeft tweemaal tegen liberalen uit andere landen in debat moeten treden. Er is een nauw gesprek nodig om te weten wat men aan elkaar heeft. Spreker heeft het voorstel gedaan, dat wij als partij ons gaan begeven in de Liberale Internationale. Dit is geen zaak van de fractie, maar spreker wil hier iets over zeggen met betrekking tot het betoog van de heer Van Raalte. Wanneer wij met de L.I. contact zoeken, dan legt dit ons geen enkele dwang op. Het gaat hier alleen om de mogelijkheid tot overleg, wat wij in de Internationale vrijblijvend kunnen doen. Uit de gesprekken is mij gebleken, dat wij hierover diepgaande besprekingen moeten hebben. Spreker is het eens met de heer Van Raalte, dat wij niet toe moeten naar grote massa's. Wij moeten toe naar eenheid in verscheidenheid, met behoud van eigen cultuur. Daarom moeten wij zorgen het in eigen hand te houden en wij moeten het uit ons eigen gezichtspunt bekijken. Er zijn anderen, die ons weten te treffen om onze export minder te maken. Spreker wil voorkomen, dat dit geschiedt. Er zullen natuurlijk sommigen zijn, die zullen trachten vanuit een centraal punt het economisch leven te gaan beheersen; natuurlijk zullen de internationale socialistten in die richting verder willen gaan. Aanvankelijk was er geringe belangstelling van Duitse en Franse zijde, maar zo lang wij de ogen openhouden, behoeven we geen vrees te hebben voor, zoals de heer Van Riel zei "de rode rattenvanger". Maar een E.D.G. is dan ook een noodzakelijkheid. Gebeurt dit niet, dan staan binnenkort Duitsland en Frankrijk weer in twee kampen tegenover elkaar. Dan betekent dit weer nationale legers, generale staven enz. en de vicieuze cirkel is weer over ons gekomen. Laten wij toch voorzichtig zijn!

Spreker is dankbaar, dat generaal Schuurman heeft gewezen op onze afzijdigheid in 1940. De dingen, die toen gebeurd zijn, moeten we echter niet bekijken met de ogen van nu, maar de kennis van nu is toch wel, dat wij in 1940 als gevolg van onze afzijdigheid alleen stonden. Willen wij een goede eenheid hebben, dan moeten we ons op militair gebied aaneensluiten, zodat de generaals afzonderlijk niet te veel macht krijgen en naar eigen bevind van zaken kunnen handelen. Volgens wil spreker wel zeggen, dat juist in de E.D.G. is voorzien, doordat het opperbevel staat onder de Atlantische Verdedigings Organisatie, dat dit opperbevel niet te grote macht krijgt.

- Met -

Met de heer De Haan is spreker het eigenlijk niet eens. Wanneer wij op het ogenblik een politieke gemeenschap zouden accepteren zonder de nodige waarborgen voor een economische eenheid, dan hebben wij de trein gemist. Men wil er dan niet meer aan en dan komt het ook niet meer. Dan is de politieke gemeenschap een lege doos. Wanneer wij willen bereiken, dat de volkeren van Europa solidair zijn, dan moet er naast de politieke integratie een economische staan, anders blijven de economische tegenstellingen bestaan; ~~zeker~~ de bron, die altijd tot strijd heeft geleid. De economische integratie moeten wij er dus in houden.

De Heer Prof. Mr A.N. Molenaar (Wassenaar) spreekt namens de Eerste Kamerfractie. Hij brengt namens de fractie dank aan de heer Willinge Gratama voor diens waarderende woorden. Over de radio wil spreker een korte opmerking maken. De toestand, als door de heer Willinge Gratama geschetst, is inderdaad ernstig: een "frapper toujours" is hier zeker op zijn plaats. Spreker kan echter mededelen, dat bij de behandeling van O.K. en W. een hartig woordje hierover gesproken zal worden door de heer Wendelaar.

De heer Van Riel heeft de rechtvaardigheid in de belastingwetgeving ter sprake gebracht, maar spreker vindt, dat hij eigenlijk een beetje naar de bekende weg heeft gevraagd. De heer Van Riel moet toch zeker in het afgelopen jaar kennis hebben genomen van hetgeen in de Eerste en Tweede Kamer met name door spreker over de wijze van belastingheffing is gesproken. De heer Van Riel heeft vooral gesproken over personen, die grote inkomens hebben en daar relatief weinig van overhouden. Wij moeten duidelijk begrijpen, dat het land op het ogenblik in verband met de internationale verplichtingen ongekende hoge kosten heeft. De hoogste inkomens moeten het hoogst worden belast, anders komt het geld niet binnen. Spreker denkt aan de ondernemers, want het zijn niet alleen de mensen, als persoon, die dat inkomen genieten. Die ondernemingen zijn de bron van nieuwe werkgelegenheid om de productie te vergroten. Bij de laatste debatten hebben wij dan ook aangevoerd, dat de reserveringen alleen bestemd zijn als overgangsmaatregel, en dat met een nieuwe belastingwetgeving zo snel mogelijk een begin moet worden gemaakt.

Het betoog van de heer Van Riel is niet van eenzijdigheid vrij te pleiten.

Wij hebben ons verzet tegen de verhoging van de vermogensbelasting; deze moet worden betaald uit het inkomen. Wij hebben gepleit om een plafond in het leven te roepen, want nu kan 80% van iemands inkomen worden wegbelast. Verder hebben wij gepleit voor een betere regeling voor heffing in eens, vermogensaanwas en voor kleine spaarders, de beheersing van pachten en huren, en pensioenvrellering boven een bepaald inkomen. Wij hebben

deze wijze, dat hij thans beweert spreker verkeerd verstaan te hebben. Overigens is dat gesprek niet gegaan over de afgelopen kabinetsformatie, maar over de crisis, die speelde in 1951. Nieuw Guinea was toen de inzet. Dat heeft spreker aanleiding gegeven te zeggen, dat, als wij volledig vertrouwen gesteld hadden in het Kabinet op het punt van onze internationale positie, wij dan bereid zouden zijn geweest over de Nieuw Guinea kwestie te praten. Wij staan nu ten aanzien van Nieuw Guinea op het standpunt, zoals in ons verkiezingsprogram van verleden jaar is gesteld. Niemand in de Kamerfracties zou er aan denken hierover te transigeren. Het standpunt, waarop wij heden nog staan is: "Nieuw Guinea blijve onder Nederlands gezag, totdat zijn bevolking in staat zal zijn in volle vrijheid over eigen lot te beschikken".

De heer Meijer heeft gesproken over de Nederlands Indonesische Unie. Op het ogenblik is de realiteit inderdaad zo, dat de N.I.U. praktisch niets waard is. Dat betekent, dat, wanneer het mogelijk zou zijn om tot een andere vorm te komen met Indonesië, waardoor de wederzijdse belangen in de ruimste zin des woords kunnen worden behartigd, wij aan het wezen de voorkeur geven boven de vorm. De heer Meijer ziet de verschijnselen voor een verandering al komen. Wij zullen attent blijven.

In de vorige debatten over het Indonesische probleem zijn er mensen geweest, die dachten, dat de A.R. het beter deed dan de V.V.D. en daarom liever op A.R. stonden. Deze mensen zijn wel in een zeer ongelukkige positie, want wij zijn thans niet in de Regering en de A.R. wel. Wij zullen zien, of de wensen van de A.R. thans in vervulling zullen gaan.

Spreker is dankbaar, dat de heer Ritzema Bos de kwestie van Ambon en het zelfbeschikkingsrecht nog eens in het volle daglicht gesteld heeft. Zoals wel gebleken is uit de debatten van de Tweede Kamer, heeft de heer Ritmeester uitvoerig daarover gesproken.

Spreker kan zich aansluiten bij hetgeen de heer Molenaar over de belastingen gezegd heeft. De heer Van Riel heeft gesproken over verdelende rechtvaardigheid bij belastingen, die tegenover allen moet worden betracht. We moeten echter op één ding letten. Bij grote inkomens blijft er altijd nog wel over om van te leven, maar er moet ook voor investering overblijven.

Vroeger was het zó, dat het vermogen in fabrieken werd belegd. Dat was een maatschappelijk belang, want, ondanks de groeiende bevolking in Nederland hebben wij geen werkloosheid gekend. Altijd was er werkgelegenheid door de uitbreiding. Het liberalisme komt op voor mensen met grote inkomens, omdat zij in staat zijn veel in een nieuw bedrijf te investeren. De huidige politiek vergeet, dat bij zijn streven om de rijken alles afhandig te maken, zij bereikt, dat de armen in grote moeilijkheden komen. Als er niet geïnvesteerd wordt,

/ Het laatst is het in 1919 voorgekomen.

wordt de arbeider slachtoffer van de werkloosheid. Thans wil spreker de heer Tom beantwoorden. Het stemmen tegen een begroting als afkeuring voor het regeringsbeleid is een versleten middel. Dat hebben wij niet meer nodig. Als wij een motie van afkeuring indienen, die wordt aangenomen, dan treedt de Regering af. Maar in het begin was dat niet zo. De Regering legde zo'n motie toen naast zich neer en dit is in geen 30 jaar meer gebeurd en thans volkomen onmogelijk. Wij hebben dit middel thans niet meer nodig. Het zou niet de minste indruk maken. Een motie van afkeuring stelt men voor, als er kans bestaat, dat zij wordt aangenomen. Onze kansen als oppositie zijn natuurlijk heel klein.

Over de Zondagswet en het radiobeleid behoeft spreker niet veel te zeggen. Uit het oogpunt van rechtvaardigheid is het natuurlijk schande, wat er in Nederland op radiogebied gebeurt. Het zijn alleen de socialisten, die er misbruik van maken. De K.R.O. en de N.C.R.V. doen zo iets niet. De VARA is een zuiver politieke omroep. Het is in hoge mate onrechtvaardig, dat één groep dat voordeel krijgt. Wij moeten niet nalaten voortdurend op dit aambeel te hameren, hoewel de heer Willinge Gramata niet van ons kan verwachten, dat we na iedere redevoering in navolging van Cato zullen uitroepen: "En de VARA moet de aether uit".!

Generaal Schuurman acht onze houding tegenover de Zondagswet te negatief. Maar wat is negatief? Als men tegenstemt, maar op welke grond? Onze houding is de meest positieve, die we maar konden innemen. Wij hebben een Zondagswet van 1815, die uitgeleefd is. Het gaat in Nederland met de Zondag goed; er is een enorme vooruitgang sinds 1815. Het feit alleen al, dat vroeger alle winkels op Zondag geopend waren en thans gesloten, zegt genoeg. Het Nederlandse volk is zeer verdraagzaam en wij hebben ~~xxxx~~ geen ~~xxxxxxx~~ nieuwe wet nodig in dat opzicht. Wij hebben heus geen behoefte nieuwe wetten te maken, er zijn er al genoeg. En heus, óók de hele P.v.d. A. heeft niet met vreugde vóór het wetsontwerp gestemd. De heer Korthals heeft de vraag van de Liberale Internationale besproken. Spreker moet de vergadering toestemming vragen om het Hoofdbestuur vrijheid van handelen in dit opzicht te geven. Het is een instituut van overleg en wij moeten niet genoodzaakt zijn nog een heel jaar tot de volgende vergadering te wachten.

De heer Kolenaar heeft het onderwerp p.b.o. aangehaald. Spreker acht het van belang, dat in een volgende vergadering de p.b.o. uitvoerig wordt behandeld om misverstand te voorkomen. Het grote punt is, dat wij de samenwerking in het bedrijfsleven bevorderen, niet om alles toe te geven, maar om geleidelijk te bouwen aan een eenheid tussen verschillende standen. Wij moeten met open ogen hiertegenover staan.

Voor de voorzitter de vergadering sluit, wil hij

vragen, of men zich er mee kan verenigen, dat het Hoofdbestuur vrijheid krijgt ten aanzien van de Liberale Internationale te handelen, zoals het meent, dat op een gegeven oogenblik moet gebeuren. Alvorens een besluit te nemen tot toetreding, zal het eerst worden voorgelegd aan de partijraad. Dit duurt niet zo lang, als wachten tot een volgende algemene ledenvergadering. De vergadering geeft door applaus haar instemming te kennen.

Voorts spreekt de voorzitter een woord van dank uit aan alle aanwezigen voor hun komst op de vergadering. Er heeft een voortreffelijke geest geheerst. De partij bestaat vijf jaar en ondanks de vele moeilijkheden is ze steeds een eenheid geweest. Aanvankelijk waren er twee groepen in de partij: de liberalen en de vrijzinnig-democraten. Doordat er steeds meer jongeren in komen, is dit verschil langzamerhand alleen historisch geworden en voelen wij het helemaal niet meer. En dit is wel het allerbeste, dat er van de partij te zeggen valt (luid applaus).

De heer Wendelaar vraagt nog even het woord en richt zich tot de voorzitter. Na de dank, die de voorzitter aan de vergadering heeft gebracht, vindt spreker dat er vanuit de vergadering ook een reactie daarop behoort te komen om haar tevredenheid te betuigen. De heer Wendelaar vervolgt, dat de liberale fracties van Eerste en Tweede Kamer op de prettigste manier onder de leiding van de voorzitter hebben gewerkt. Zij hebben grote waardering voor de kennis en tact van de voorzitter. Als spreker eerlijk mag zijn, dan moet hij bekennen, dat de algemene vergadering in vroeger jaren wel enige moeite heeft gehad aan de leiding van de voorzitter te wennen, maar nu is het stadium bereikt, dat men aan elkaar gewend is geraakt en elkaar heeft leren waarderen. De vergadering is uiterst dankbaar voor de wijze, waarop de voorzitter de liberale gedachte weet hoog te houden en de vergadering weet te leiden.

De vergadering brengt staande de voorzitter een ovatie. Hierna sluit de voorzitter om 16.30 uur de vergadering.